

Hodnocení některých sociálních podmínek – říjen 2015

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v15-10</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. – 12. 10. 2015</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1045</i>
Počet tazatelů:	<i>217</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace rozhovorů PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>EU.16</i>
Zveřejněno dne:	<i>20. listopadu 2015</i>
Zpracoval:	<i>Milan Tuček</i>

Součástí říjnového šetření CVVM byla otázka zjišťující hodnocení možností, které nabízí naše společnost občanům v oblasti bydlení, finančního zabezpečení, zdravotní péče, vzdělávání a uplatnění na trhu práce.¹

Tabulka 1: Hodnocení situace v ČR, pokud jde o... (%)

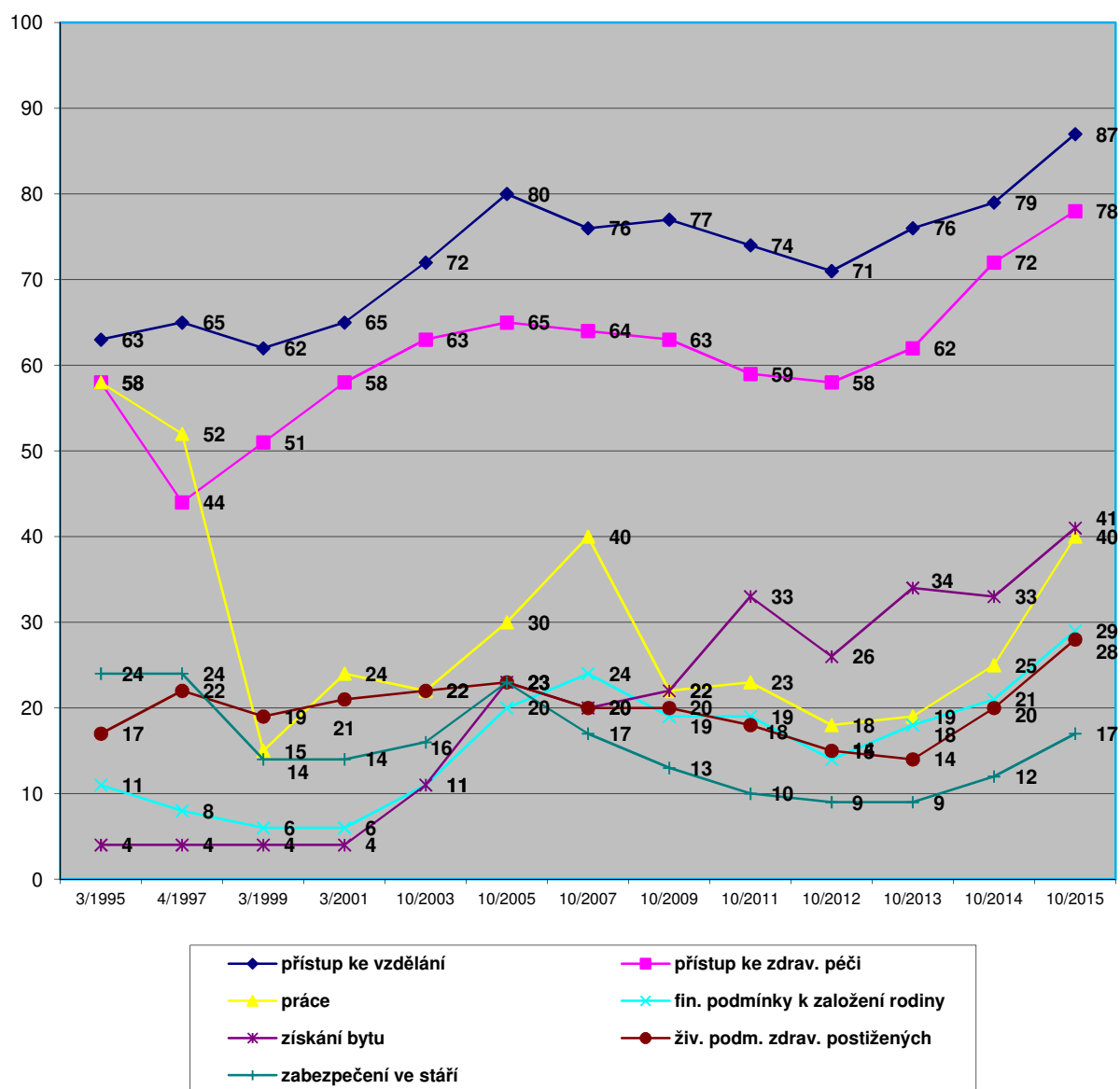
	velmi dobrá	spíše dobrá	spíše špatná	velmi špatná	neví
možnost přístupu ke vzdělání	31	56	8	2	3
přístup ke zdravotní péči	19	59	18	3	1
možnost získání bytu	7	34	34	19	6
možnost pracovat, být zaměstnán	6	34	42	16	2
finanční možnosti k založení rodiny, možnost mít děti	3	26	47	19	5
životní podmínky zdravotně postižených	4	24	38	21	13
zabezpečení ve stáří	2	15	46	31	6

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 12. 10. 2015, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Jak hodnotíte situaci v České republice, pokud jde o následující oblasti: a) Možnost získání bytu, b) finanční možnosti k založení rodiny, možnosti mít děti, c) zabezpečení ve stáří, d) podmínky života zdravotně postižených, e) možnost pracovat, být zaměstnán, f) přístup ke zdravotní péči, g) možnost přístupu ke vzdělání?“ Dotázaní si mohli v hodnocení jednotlivých položek vybrat z možností škály odpovědí: „velmi dobrá; spíše dobrá; spíše špatná; velmi špatná“.

Ze všech zkoumaných životních podmínek občané hodnotí situaci jako převážně dobrou (velmi dobrou nebo spíše dobrou) proti podílu spíše špatná či velmi špatná) pouze v případě možnosti přístupu ke vzdělání (87 % proti 10 %) a přístupu ke zdravotní péči (78 % proti 21 %). U ostatních položek převažuje hodnocení situace jako „špatná“. Nejhůře občané hodnotí možnosti zabezpečení ve stáří (77 % „špatná“ proti 17 % „dobrá“). Lépe jsou na tom finanční podmínky pro zakládání rodin (66 % proti 29 %), následují životní podmínky zdravotně postižených s třemi pětinami kritických ohlasů (59 % proti 28 %), avšak zde více než desetina dotázaných situaci nedovedla posoudit. Podobně negativně je hodnocena možnost pracovat či být zaměstnán (58 % proti 40 %). Z převážně kriticky vnímaných oblastí tak relativně nejlépe dopadlo hodnocení možnosti získání bytu: dvě pětiny (41 %) hodnotí situaci dobře, zatímco jako špatnou ji vnímá o málo více než polovina dotázaných (53 %).

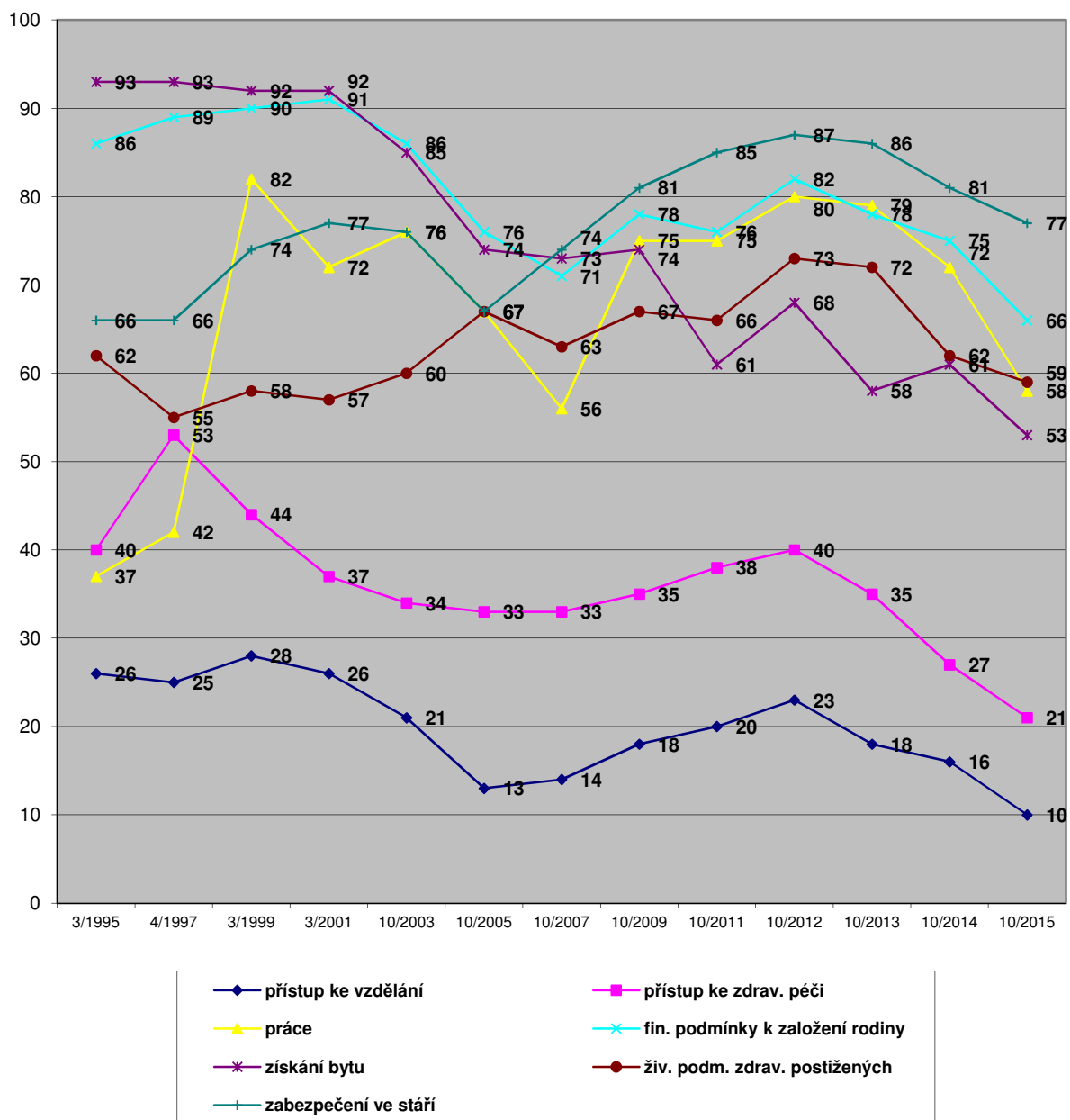
Graf 1: Podíl příznivého hodnocení podmínek a možností od r. 1995 v % (otázky byly kladeny každý rok, někdy i dvakrát v průběhu roku – pro přehlednost uvádíme jen liché roky a posledních pět let)

Poznámka: Údaje v grafu jsou součtem odpovědí „velmi dobrá“ a „spíše dobrá“.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost*.

Graf 2: Podíly nepříznivého hodnocení podmínek a možností od r. 1995 (%)

Poznámka: Údaje v grafu jsou součtem odpovědí „spíše špatná“ a „velmi špatná“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Jak ukazují údaje zachycené v grafech 1 a 2, oproti poslednímu šetření z října 2014 došlo v hodnocení podmínek a možností k výraznému zlepšení ve všech šetřených oblastech nejméně o pět procentních bodů. Nejvíce to bylo v případě možnosti pracovat, být zaměstnán, a to o 15 procentních bodů. Je zřejmé, že v oblastech, jako je možnost k přístupu ke vzdělání či ke zdravotní péči, bylo nejspíš dosaženo maxima, což by měl potvrdit výzkum v budoucím roce.

Z dlouhodobějšího hlediska lze vidět vzestupný trend postupného zlepšování hodnocení vlastně ve všech oblastech, ke kterému dochází od roku 2012. Do tohoto roku bylo možno pozorovat určitou sestupnou tendenci, která

trvala zhruba od roku 2005. Podíly příznivého hodnocení z roku 2005, případně 2007 byly již dříve překonány v oblasti vzdělanostních příležitostí a zdravotní péče, letos bylo dosaženo stejného hodnocení v oblasti práce. Zatím nebylo zdaleka dosaženo pozitivního hodnocení v oblasti zabezpečení ve stáří.

Faktorová analýza ukázala, že zkoumaná oblast vybraných podmínek a možností se štěpí do dvou vzájemně nezávislých dimenzí (63 % vyčerpané variance). První zahrnuje položky „zabezpečení ve stáří“, „bydlení“, „zdravotně postižené“ a „založení rodiny“, druhá pak „vzdělání“ a „zdravotní péči“. Možnost pracovat, získat zaměstnání je zahrnuta v obou dimenzích. Toto rozčlenění dokládá, že dotázaní situaci reflektují v logicky srozumitelném členění dílčích a všeobecných podmínek.

Tabulka 2: Podmíněnost hodnocení situace v ČR sociodemografickými charakteristikami dotázaných (hodnota korelačního koeficientu)

	Věk	Vzdělání	Životní úroveň	L-P orientace
možnost přístupu ke vzdělání	0,11	-0,17	0,25	-0,22
přístup ke zdravotní péči	0,17	-0,09	0,25	-0,21
možnost získání bytu	0,06	-0,13	0,26	-0,18
možnost pracovat, být zaměstnán	0,10	-0,16	0,27	-0,28
životní podmínky zdravotně postižených	0,10	-0,06	0,19	-0,15
finanční možnosti k založení rodiny, možnost mít děti	0,08	-0,13	0,27	-0,25
zabezpečení ve stáří	0,13	-0,13	0,27	-0,22

Poznámka: Jde Pearsonův korelační koeficient, jeho hodnoty se pohybují v rozmezí -1, +1 (záporná hodnota znamená nepřímoú úměru, kladná přímoú, např. 0,13 v posledním řádku prvního sloupce znamená, že starší lidé hodnotí zabezpečení ve stáří více kriticky, jelikož kritické hodnocení na použité škále reprezentují numericky vyšší hodnoty, takže kritičnost s rostoucím věkem stoupá v přímé úměře, v případě sebezřazení na škále levice-pravice, kde škála postupuje vzestupně od levého okraje k pravému, vidíme naopak nepřímoú úměru, což znamená, že kritičtějšími jsou levicově zaměřeni lidé). Pokud je hodnota korelačního koeficientu vyšší než 0,10 je vztah statisticky významný, ovšem o nějakém podstatnějším vlivu má smysl hovořit až na úrovni 0,3.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost, 5. – 12. 10. 2015, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z tabulky korelací jasně plyne, že na hodnocení podmínek a možností, které dává naše společnost, má největší vliv životní úroveň dotázaných (a to na všechny zjišťované oblasti). Kladná statisticky významná korelace znamená, že lidé s vyšší životní úrovní hodnotí možnosti pozitivněji než lidé s životní úrovní nízkou. Podobně je hodnocení podmíněno levopravou orientací – levicově orientovaní respondenti jsou ke všem položkám kritičtější než respondenti pravicově orientovaní (vazba je ale slabší). Vliv vzdělání je statisticky významný v položkách, které se vzděláním souvisí (kritičtější hodnocení vzdělanostních a pracovních možností mezi méně vzdělanými respondenty). Vliv věku je patrný u položek týkajících se stáří a zdravotní péče (starší lidé jsou kritičtější).

Pro názornost uvedme několik procentních údajů. Co se týče zabezpečení ve stáří, tak ve skupině respondentů nad šedesát let je považuje za velmi špatné 42 % respondentů, kdežto v ostatní věkových skupinách se procento velmi špatného hodnocení pohybuje kolem 26-28 %. Přístup ke vzdělání jako velmi dobrý hodnotí 43 % dotázaných z nejmladší věkové kohorty (15-19 let), kdežto

v nejstarší věkové kohortě má tento názor 25 % dotázaných. Možnost pracovat, být zaměstnán hodnotí jako velmi špatnou třetina respondentů hlásící se k levici, kdežto jen desetina z těch, kteří se hlásí k pravici. Kupodivu jedna třetina respondentů z mladších věkových kohort hodnotí finanční podmínky k založení rodiny jako dobré, kdežto mezi staršími ročníky toto hodnocení uvádí kolem čtvrtiny dotázaných.